

ارزشیابی محیط آموزشی بر اساس مدل DREEM از دید دانشجویان روان‌شناسی بالینی دانشگاه

آزاد اسلامی واحد علوم پزشکی تهران

زهرا جلیلی^۱، فائزه صحبایی روی^{۲*}

۱. دکترای تخصصی آموزش بهداشت و ارتقا سلامت، دانشیار، گروه آموزش بهداشت و ارتقا سلامت، دانشکده علوم پزشکی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد واحد تهران، تهران، ایران

۲. دانشجوی دکتری آموزش بهداشت و ارتقا سلامت، گروه بهداشت، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران

• دریافت مقاله: ۹۳/۷/۱   آخرین اصلاح مقاله: ۹۳/۸/۲۴   • پذیرش مقاله: ۹۳/۸/۲۵

زمینه و هدف: عوامل بسیاری در فرایند آموزش نقش دارد و می‌تواند بر یادگیری فراگیران مؤثر باشد. مطالعه حاضر با هدف ارزشیابی محیط آموزشی از دید دانشجویان روان‌شناسی بالینی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم پزشکی تهران و بر اساس مدل DREEM (Dundee ready education environment measure) صورت گرفت.

روش کار: این مطالعه از نوع توصیفی بود که با استفاده از روش نمونه‌گیری در دسترس و پرسش‌نامه DREEM بر روی ۳۰ دانشجوی دختر دانشکده روان‌شناسی بالینی در سال ۱۳۹۳ انجام شد. داده‌ها توسط نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۲ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. یافته‌ها: بیشتر نمونه‌ها در گروه سنی ۱۸-۲۲ سال قرار داشتند و ۷۶/۷ درصد آن‌ها مجرد بودند. میانگین و انحراف معیار امتیازات کسب شده از ادراک دانشجویان در حیطه‌های پنج‌گانه شامل حیطه یادگیری $13/52 \pm 40/99$ از ۶۰ امتیاز، حیطه استادان $10/76 \pm 37/07$ از ۵۵ امتیاز، حیطه توانایی علمی $8/89 \pm 23/64$ از ۴۰ امتیاز، حیطه جو آموزشی $14/74 \pm 39/17$ از ۵۰ امتیاز و ادراک دانشجویان در حیطه شرایط اجتماعی $8/78 \pm 22/20$ از ۳۵ امتیاز بود. بین میانگین امتیاز محیط آموزشی دانشگاه از دیدگاه دانشجویان و اطلاعات دموگرافیک (سن، تأهل و سال تحصیلی) تفاوت آماری معنی‌داری مشاهده نشد ($P > 0/001$).

نتیجه‌گیری: از ویژگی مهم شرایط اجتماعی دانشگاه این است که در یادگیری تأثیر مستقیمی دارد. پس بهبود این شرایط باید در اولویت کارهای مسئولین قرار گیرد. برگزاری کلاس‌های آموزشی و بازآموزی برای کسب تکنیک‌های مربوط به ارتقای مهارت‌های یادگیری و محیط‌های آموزشی، مشاوره با دانشجویان و در نظر گرفتن روش‌هایی برای مدیریت مشکلات از طرف مدرسین و مسئولین جهت بهبود شرایط تحصیلی دانشجویان کمک کننده است.

کلید واژه‌ها: ارزشیابی، محیط آموزشی، مدل DREEM، دانشجویان روان‌شناسی بالینی

*نویسنده مسئول: دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، ولنجک، تهران

• تلفن: ۰۲۱-۲۲۴۳۲۰۴۰   • نمابر: ۰۲۱-۲۲۴۳۲۰۳۶

مقدمه

دانشگاه‌ها جهت ارزشیابی از ابزارهای متفاوتی استفاده می‌کنند. در برنامه‌های آموزشی سعی بر این است که رتبه‌بندی و اعتباربخشی برنامه‌ها مورد تأکید قرار گیرد. جو سازمانی، اصطلاحی مبنی بر ادراک افراد از محیط عمومی سازمان و ناشی از روابط رسمی، غیر رسمی، شخصیت افراد و رهبری سازمانی است.

در یک مطالعه دانشمندانی مانند Halpin و Craft معتقد هستند که ویژگی‌های درون سازمان بر رفتار افراد آن سازمان تأثیر می‌گذارد و جو توسط ادراک کارکنان و توصیف آنان از ویژگی‌های درونی سازمان سنجیده می‌شود (۱).

مفهوم جو سازمانی در اواخر دهه ۶۰ رایج گردید و نسبت به فرهنگ سازمانی تقدم یافت. جو و فرهنگ سازمانی هر دو برای توصیف ویژگی‌های سازمان استفاده می‌شوند، اما از یکدیگر متمایز هستند. در یک مطالعه، Halpin و Craft انواع جو سازمانی را با نام‌های جو باز، بسته، خودمختار، پدراغه، کنترل شده و جو آشنا بیان نمودند (۲).

نتایج تحقیقات نشان داده‌اند که جو سازمانی از اجزای خاصی تشکیل شده است. برخی محققان به ویژگی‌های روانی-اجتماعی محیط مانند ارتباطات درونی توجه بیشتری دارند؛ در حالی که سایرین خصوصیات غیر مادی و عینی را به عنوان شاخص‌های تشکیل دهنده جو آموزشی مورد تأکید قرار می‌دهند. از مهم‌ترین سازمان‌ها، محیط‌های آموزشی است و از عوامل مؤثر در جو آموزشی می‌توان به امکانات محیط آموزشی، وجود امنیت در محیط، ایجاد فرصت برای مشارکت فراگیران، در نظر گرفتن پاداش، شرایط روحی فراگیران، تعاملات آنان، رهبری آموزشی، مهارت‌های آموزشی و... اشاره کرد (۳، ۲).

جو آموزشی نتیجه ارزش و هنجار و عقاید افراد در محیط آموزشی است و در این راستا تعامل افراد با یکدیگر نقش مهمی را ایفا می‌نماید. صاحب‌نظران جو آموزشی را در قالب دو بعد جو علمی و جو اجتماعی می‌دانند که هر یک به نوبه خود دارای ویژگی‌هایی است که در ارتباط با هم زمینه بهبود

وضعیت محیط آموزشی را فراهم می‌کند (۳).

مدیران سازمان‌های آموزشی موظف هستند که افراد را به انجام فعالیت‌ها تشویق نمایند. هر چه جو آموزشی مناسب‌تر باشد، روابط انسانی مؤثرتر خواهد بود. علاوه بر این، عوامل تأثیرگذار زیادی در فرایند آموزش نقش دارند، از جمله این که معلم می‌تواند به عنوان عامل انسانی در محیط آموزشی نقش‌های زیادی را ایفا نماید. معلم توسط تدریس به فراگیر و تعامل با وی تأثیرات عمده‌ای بر وی گذاشته، می‌تواند سبب تغییر رفتار در او شود. علاوه بر این، فراگیر نیز با درک محیط آموزشی برای یادگیری انگیزه پیدا می‌کند.

پژوهشگران دریافته‌اند که جو آموزشی مقوله‌ای چند بعدی است که بر فراگیران، معلمان، کارکنان و سایر عوامل مرتبط با آموزش تأثیر می‌گذارد. همچنین جو آموزشی بر رشد روانی و اجتماعی دانشجویان مؤثر است و بسیاری از دانشجویان کلاس و محیط آموزشی را به عنوان گروهی اجتماعی متشکل از افرادی با تجارب، فرهنگ‌ها، شخصیت و ویژگی‌های متفاوتی می‌دانند که تعامل بین آن‌ها تا حد زیادی تابع جو حاکم می‌باشد. جو آموزشی، کیفیت تدریس و یادگیری تابعی از محیط فیزیکی، فکری، عقلانی و روان‌شناختی است و ایجاد یک جو مثبت، نظام نیرومند و آزادی را برای رشد دانشجویان فراهم می‌سازد (۲، ۱).

جو آموزشی در آموزش، رفتار و آینده دانشجو تأثیرگذار است. بنابراین دانستن دیدگاه دانشجویان در این زمینه می‌تواند نیازهای مسئولین و مدرسین را برآورده سازد. مطالعه حاضر در سال ۱۳۹۳ و با هدف بررسی نظرات دانشجویان روان‌شناسی بالینی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم پزشکی تهران در ارزیابی محیط آموزشی بر اساس مدل DREEM (Dundee ready education environment measure) انجام شد.

روش کار

در این تحقیق توصیفی-مقطعی، ۳۰ دانشجوی دختر به عنوان نمونه‌های تحقیق به روش نمونه‌گیری در دسترس از یک کلاس ۵۰ نفری انتخاب شدند و بعد از اجرای یک برنامه آموزشی در خصوص آموزش سرطان پستان، از آنان درخواست شد که در تحقیق شرکت نمایند. نویسنده پس از اجرای برنامه آموزشی، ابزار جمع‌آوری داده‌ها (پرسش‌نامه) را بین دانشجویان توزیع نمود و نمونه‌ها اقدام به تکمیل آن نمودند.

در پژوهش حاضر پرسش‌نامه DREEM به عنوان ابزار جمع‌آوری اطلاعات استفاده شد (۱۶). این پرسش‌نامه دارای ۵۰ سؤال اختصاصی به صورت فهرست درجه‌بندی شده پنج گزینه‌ای لیکرت در پنج حیطه یادگیری، استادان، ادراک دانشجو از توانایی علمی، جو آموزشی و شرایط اجتماعی آموزشی می‌باشد. امتیاز پرسش‌نامه برای مجموع سؤالات ۲۵۰ امتیاز در نظر گرفته شده است. گزینه‌های فهرست درجه‌بندی شده امتیازات شامل «بسیار مطلوب = ۵، مطلوب = ۴، تا حدودی مطلوب = ۳، نیمه مطلوب = ۲ و نامطلوب = ۱» بود. ۸ سوال (سؤالات ۴۸، ۳۹، ۳۵، ۲۵، ۱۷، ۹، ۸ و ۴) دارای مفاهیم منفی بودند و نحوه امتیاز دادن به این گزینه‌ها بر عکس سایر سؤالات بود. در هر حیطه و با توجه به تعداد سؤالات و حداکثر امتیازات برای گزینه‌های مربوط به آن، حداکثر امتیاز بر اساس مدل DREEM محاسبه شد.

پرسش‌نامه‌ها پس از تکمیل جمع‌آوری و داده‌ها وارد نرم‌افزار آماری SPSS نسخه ۲۲ (version 22, SPSS Inc., Chicago, IL) شد. اطلاعات با استفاده از آمار توصیفی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. به منظور مقایسه میانگین

متغیرهای موردنظر از آزمون t با سطح معنی‌داری $P < 0/001$ استفاده گردید.

یادگیری دارای ۱۲ سؤال با حداکثر ۶۰ امتیاز، استادان ۱۱ سؤال با حداکثر ۵۵ امتیاز، ادراک دانشجو از توانایی علمی خود ۸ سؤال با حداکثر ۴۰ امتیاز، جو آموزشی ۱۲ سؤال با حداکثر ۵۰ امتیاز و محیط آموزشی ۷ سؤال با حداکثر ۳۵ امتیاز بود. امتیاز کلی (۰-۵۰) به عنوان نامطلوب، (۵۱-۱۰۰) نیمه مطلوب، (۱۰۱-۱۵۰) تا حدودی مطلوب، (۱۵۱-۲۰۰) مطلوب و (۲۰۱-۲۵۰) بسیار مطلوب طبقه‌بندی گردید.

در مطالعه فغانی و همکاران به منظور بررسی پایایی پرسش‌نامه، ضریب Cronbach's alpha برابر با ۰/۷۵ به دست آمد (۴). در مطالعه عربشاهی و کوهپایه زاده نیز ضریب Cronbach's alpha در کل سؤالات برابر با ۰/۷۷ بود (۵).

یافته‌ها

بیشتر نمونه‌ها در گروه سنی ۲۲-۱۸ سال (۵۰/۰ درصد) و کمترین آن‌ها (۶/۷ درصد) در گروه بیشتر از ۲۲ سال قرار داشتند. ۷۶/۷ درصد نمونه‌ها مجرد و بقیه (۲۳/۳ درصد) متأهل بودند. نتایج جدول ۱ حاکی از آن بود که بالاترین امتیاز در پاسخ «کاملاً موافقم» مربوط به ادراک دانشجویان از یادگیری، بالاترین امتیاز در پاسخ «موافقم» مربوط به حیطه ادراک دانشجویان از یادگیری، بیشترین امتیاز از پاسخ «مخالقم» مربوط به حیطه ادراک آنان از جو آموزشی و بالاترین امتیاز از پاسخ «کاملاً مخالفم» نیز مربوط به حیطه ادراک دانشجویان از جو آموزشی بود.

جدول ۱: جمع امتیازات سؤالات مربوط به حیطه‌های مختلف

پاسخ جمع امتیازات	کاملاً موافقم	موافقم	مطمئن نیستم	مخالقم	کاملاً مخالفم
ادراک دانشجویان از جو آموزشی	۱۵۲	۱۵۸	۹۶	۱۲۴	۴۸
ادراک دانشجویان از یادگیری	۱۸۲	۲۲۶	۸۷	۷۲	۴۷
ادراک دانشجویان از استادان	۸۵	۱۴۲	۱۰۵	۱۰۶	۷۳

۱۷	۶۴	۷۸	۱۱۶	۸۰	ادراک دانشجویان از توانایی علمی خود
۳۲	۳۸	۴۸	۱۵۸	۶۱	ادراک دانشجویان از شرایط اجتماعی

تحصیلی) تفاوت آماری معنی‌داری مشاهده نشد ($P > 0/001$). از بین پنج حیطه، محیط آموزشی و شرایط اجتماعی کمترین امتیاز و حیطه یادگیری بیشترین امتیاز را کسب نمود. ۶۰٪ درصد دانشجویان (بیشترین مقدار) محیط آموزشی را تا حدودی مطلوب، ۲۰٪ درصد مطلوب، ۱۳٪ درصد این محیط را بسیار مطلوب و ۶٪ درصد (کمترین مقدار) محیط را نیمه مطلوب دانستند.

بعضی از سؤالات محیط آموزشی دانشگاه بیشترین میانگین و برخی کمترین میانگین را داشتند. جدول ۲ میانگین بیشترین و کمترین امتیازات محیط آموزشی را نشان داده است.

میانگین و انحراف معیار امتیازات کسب شده از ادراک دانشجویان در حیطه‌های پنج‌گانه شامل «حیطه یادگیری ۱۳/۵۲ ± ۴۰/۹۹ از ۶۰ امتیاز، ادراک دانشجویان در حیطه استادان ۱۰/۷۶ ± ۳۷/۰۷ از ۵۵ امتیاز، ادراک دانشجویان در حیطه توانایی علمی ۸/۸۹ ± ۲۳/۴۶ از ۴۰ امتیاز، ادراک دانشجویان در حیطه جو آموزشی ۱۴/۷۴ ± ۳۹/۱۷ از ۵۰ امتیاز و ادراک دانشجویان در حیطه شرایط اجتماعی ۸/۷۸ ± ۲۲/۲۰ از ۳۵ امتیاز» بود. همچنین امتیاز کل محیط آموزشی ۱۶۳/۰۷ ± ۵۶/۶۹ به دست آمد. بین میانگین محیط آموزشی دانشگاه از نظر دانشجویان و اطلاعات دموگرافیک (سن، تأهل و سال

جدول ۲: میانگین، انحراف معیار، بیشترین و کمترین امتیاز سؤالات محیط آموزشی از نظر دانشجویان روان‌شناسی بالینی

انحراف معیار	بیشترین و کمترین	میانگین	سؤالات
۰/۸۸	+	۳/۸۳	استادان در ایجاد بازخورد به دانشجویان خوب عمل کردند.
۱/۴۰	+	۳/۷۶	در طی سخنرانی استادان، فضا آرام و بدون تنش است.
۱/۱۱	+	۳/۶۹	من اطمینان دارم که در این بخش قبول می‌شوم.
۱/۰۵	+	۳/۶۱	فرصت‌هایی در جهت رشد مهارت‌های بین فردی برای من فراهم گردید.
۰/۹۶	+	۳/۶۰	استادان با دانشجویان با صبر و حوصله برخورد می‌کنند.
۱/۲۴	+	۳/۵۴	زندگی اجتماعی خوبی دارم.
۱/۱۳	+	۳/۵۰	من چیزهای زیادی درباره همدلی در حرفه‌ام آموختم.
۱/۲۷	-	۲/۹۷	استادان اقتدارگر و مستبد هستند.
۱/۳۳	-	۲/۹۱	زمان‌بندی ترم مناسب بود.
۱/۰۵	-	۲/۸۶	فکر می‌کنم برای حرفه‌ام از آمادگی کافی برخوردار هستم.
۱/۲۳	-	۲/۷۰	فضای دانشگاه مرا به عنوان یادگیرنده برانگیخت.
۱/۲۲	-	۲/۶۵	آموزش دانشجو محور است.
۱/۷۸	-	۱/۷۳	برای دانشجویانی که استرس دارند، سیستم حمایتی مناسبی وجود دارد.

تهران درباره ارزیابی محیط آموزشی انجام شد. طی سال‌های اخیر افراد متخصص به بررسی محیط‌های آموزشی علاقه و اهمیت بیشتری نشان می‌دهند (۴).

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر به منظور بررسی نظرات دانشجویان روان‌شناسی بالینی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم پزشکی

تقویت شود. سؤالات دارای میانگین ۲/۵ و کمتر، نقاط ضعف حقیقی را نشان می‌دهد که سؤال شماره ۳ (برای دانشجویانی که دچار استرس هستند سیستم حمایتی وجود ندارد) از این دسته سؤالات بود. استادان در این مورد باید به نقش خود در ایجاد محیط آموزشی مطلوب اهمیت بیشتری دهند و برای ساختن محیط یادگیری مؤثر و مناسب با تحلیل محیط فیزیکی، آن را برای یادگیری بهتر دانشجو آماده نمایند، همچنین به تعامل با فراگیران خود اهمیت بیشتری دهند، آنان را با روش‌ها و فنون آموزشی بیشتر آشنا کنند و مسؤولیت‌پذیری‌شان را نسبت به یادگیری افزایش دهند (۷، ۶). به نظر می‌رسد که بعضی از دانشجویان این دانشکده با استرس‌های کنترل نشده‌ای مواجه هستند که شاید به دلیل استفاده از راهبردهای نادرست و به دلیل وجود مشکلات ناشی از رشته تحصیلی مانند کار با بیماران دارای مشکل روانی و همچنین خواندن دروسی از این قبیل می‌باشد (۸، ۶).

بر اساس نتایج مطالعه حاضر، گرایش دانشجویان به سؤالات پرسش‌نامه DREEM بیشتر به سمت پاسخ‌های تا حدودی مطلوب بود. در این راستا مدرسین می‌توانند دانشجویان را بیشتر درگیر مسایل مربوط به یادگیری نمایند؛ چرا که جو آموزشی تأثیر مستقیمی بر یادگیری دارد. بنابراین بهبود شرایط باید در اولویت امور مسؤولین قرار گیرد (۹، ۵). علاوه بر این، برگزاری کلاس‌های آموزشی برای ارتقای مهارت‌های یادگیری، مشاوره با دانشجویان و در نظر گرفتن روش‌هایی برای مدیریت مشکلات جهت بهبود شرایط تحصیلی دانشجویان کمک کننده است (۱۰، ۴).

نتایج به دست آمده از مطالعه حاضر حاکی از آن بود که دانشجویان علاقمند هستند از طرف استادان خود بازخورد مثبت و مناسبی داشته باشند. به طور کلی استادان باید موقعیت آموزشی را طوری فراهم کنند که فراگیران خود را در فعالیت‌های آموزشی سهیم بدانند. در چنین وضعیتی ادامه جریان تفکر امکان‌پذیر خواهد شد و آنان احساس لیاقت و شایستگی خواهند نمود (۱۲، ۱۱، ۳).

داده‌های حاصل شده نشان داد که محیط آموزشی از نظر ۶۰ درصد دانشجویان تا حدودی مطلوب بوده است؛ در حالی که فقط ۱۳/۳ درصد دانشجویان محیط آموزشی را بسیار مطلوب دانستند. در این رابطه Menaka و همکاران در تحقیق خود مبنی بر درک دانشجویان پزشکی از جو آموزشی با استفاده از پرسش‌نامه DREEM (۶) به نتیجه‌ای مشابه با نتیجه مطالعه حاضر دست یافتند. بنابراین لازم است که مدیران و مسؤولان به این نکته مهم توجه ویژه‌ای داشته باشند و جو آموزشی را برای دانشجویان مساعد سازند (۳)؛ چرا که کیفیت آموزش نشان دهنده کیفیت برنامه‌های درسی و راهکارهایی برای موفقیت تحصیلی و همچنین آینده مناسب کاری دانشجویان می‌باشد. علاوه بر این، محیط دانشگاه یکی از مهم‌ترین تعیین کننده‌های رفتاری دانشجویان و میزان یادگیری و رضایت آنان از دانشگاه و تحصیل می‌باشد (۴).

از پنج حیطه مورد بررسی در محیط آموزشی، حیطه یادگیری بیشترین امتیاز (۶۰ امتیاز از ۴۱ امتیاز) را به خود اختصاص داد. در این زمینه می‌توان ذکر نمود که دانشجویان این دانشکده به دلیل داشتن انگیزه و علاقه به رشته تحصیلی خود، به گزینه‌های مربوط به سؤالات این حیطه تأکید بیشتری داشتند. بنابراین تمرکز بر نقاط قوت این حیطه موجب ارتقای تحصیلی دانشجویان می‌گردد و استادان و مدیران باید به ارزشمندی این مقوله دقت نظر بیشتری نمایند. همچنین حیطه اجتماعی کمترین امتیاز را کسب نمود (۲۲ امتیاز از ۳۵ امتیاز). این امر نشان می‌دهد که در نظر گرفتن مسایلی مانند کنترل استرس دانشجویان، اندیشیدن تدابیری برای کارهای گروهی جهت پیشگیری از ایجاد احساس تنهایی و کمک به دانشجویان جهت تطابق با دوره و دروس و در نظر گرفتن تدابیری از سوی مسؤولان دانشگاه، مدیران و استادان ضروری می‌باشد.

میانگین سؤالات به طور جداگانه محاسبه گردید و میانگین مواردی که ۳/۵ و یا بیشتر بود، نقاط قوت حقیقی جو آموزشی در نظر گرفته شد. سؤالات دارای امتیاز بین ۳-۲ موضوعاتی بودند که باید در دستور کار مدیران و استادان قرار گرفته،

روانی، اجتماعی، فرهنگی، عاطفی، احساسی، انگیزشی و... تشکیل شده که سیستم حمایت کننده‌ای برای دانشجو است (۱۵)، محیط زمینه را برای یادگیری فراهم می‌کند، هم‌زمان به عنوان یک عامل دخیل در یادگیری و یاددهی عمل می‌نماید و می‌تواند در حمایت، ممانعت و یا محدودیت موقعیت‌های یادگیری دانشجویان نقش‌آفرینی کند (۱۶).

از نقاط ضعف و محدودیت پژوهش حاضر می‌توان به حجم کم نمونه، گروه سنی، جنسی، رشته و ترم تحصیلی یکسان دانشجویان اشاره نمود. شاید بدین علت است که بین نتایج به دست آمده و اطلاعات دموگرافیک دانشجویان ارتباط معنی‌داری مشاهده نشد.

References:

1. Michael F. Educational research and innovation centre for educational research and innovation. [Cited 2011 Aug 20]. Available from: http://www.oecd.org/edu/ceri/brochure_CERI-final-all--web%20Aug%202013-size.pdf.
2. Seyedabbaszadeh MM. Educational management theory, search and action. (translation). Cecil GM, Hoy KW. 4nd ed, Oroumiye: University Publishing ,Oroumiye; 1991;186-187. [In Persian]
3. Preble B, Gordon R. Transforming School Climate and Learning Beyond Bullying and Compliance. New England: ebook publishing; 2011; 102-10.
4. Faghani M, Jouybari L, Sanagoo A, Mansouriyan A. Views of learners on learning environment based on the model DREEM in Golestan University. J Med Edu Dev. 2013; 6 (12):43-50. [in Persian]
5. Arabshahi S, Kohpaye Zadeh J. University Teachers' Point of View about Educational Environment in Major Clinical Wards in Educational Hospitals of Iran University of Medical Sciences, Based on Modified DREEM Model. J Strides Dev Med Educ. 2009; 6 (1):29-33. [In Persian]
6. Menaka D, Lokuhetty P, Warnakulasuriya R. Students' perception of the educational environment in a Medical Faculty with an innovative curriculum in Sri Lanka. South-East

مهم‌ترین ویژگی استادان موفق، فراهم آوردن فضایی بدون تنش همراه با مقدمات ارتقای تحصیلی از طریق آموزش مناسب دروس به دانشجویان است. در واقع استادان باید دانشجویان را تشویق کنند تا آنان به دنبال هدف‌های آموزشی باشند و به یادگیری مسایل جدید ترغیب شوند. یکی از ویژگی‌های استاد توانمند، تحریک علاقمندی دانشجو نسبت به موضوعات آموزشی و حرفه‌ای می‌باشد (۱۴، ۱۳). محیط حاکم بر آموزش، عامل تعیین کننده‌ای در ایجاد انگیزه برای یادگیری است؛ چرا که رفتارهای منجر به یادگیری پیشرفت تحصیلی را تقویت می‌کند و در فرایند آموزش حرفه‌ای حایز اهمیت است (۱۴، ۳). محیط آموزشی در برگزیده کلیه شرایط و محرک‌های مؤثر بر یادگیری است. این محیط از عوامل

- Asian Journal of Medical Education 2011;4(1):9-
7. Iwasiw C, Goldenberg D, Andrusyszyn M. Curriculum Development in Nursing Education. Canada: Jones & Bartlett; 2009: 38-42
  8. Habibzade H, Kazemi N, Mhammadpr Y, Khalkhali H. The effect of portfolio educational plan on the perception of nursing students in a clinical educational environment: based on dreem model. J Urmia Nurs Midwifery Faculty. 2013; 11(1): 14-21. [In Persian].
  9. Feldmann D, Timothy R. Advances in Accounting Education: Teaching and Curriculum Innovations. London: Emerald Group; 2012: 60-69.
  10. Kern D, Patricia A, Hughes, M. Curriculum Development for Medical Education: A Six-Step Approach. Maryland: The Johns Hopkins University Press; 2009.
  11. Mojahed S, Nasiriani K, Salimi T, Lotfi H, Khodayarian M. The viewpoints of students in Yazd University of Medical Sciences on selection of adviser faculties. J Strides Dev Med Educ. 2012; 8 (2):115-23.[In Persian]
  12. Avizhgan M, Mirshah Jafari E, Nasr A, Changiz T. How do faculty members see the curriculum leadership role in post graduate? a qualitative research. J Strides Dev Med Educ. 2014; 11(2):153-69. [In Persian]

13. Jawaid M, Raheel S, Ahmed F, Aijaz H. Students' perception of educational environment at Public Sector Medical University of Pakistan. *J Res Med Sci.* 2013; 18(5): 417-21.
14. Al-Naggar1 R, Abdulghani M, Osman M. The Malaysia DREEM: Perception of medical students about the learning environment in a medical school in Malaysia. *Adv Med Educ Pract.* 2014; 5:177-84.
15. Zawawi A, Elzuber M. Using DREEM to compare graduating students' perceptions of learning environments at medical schools adopting contrasting educational strategies. *Med Teach.* 2012; 34(1): S25-31.
16. Ömer Tontuş H. DREEM; dreams of the educational environment as its effect on education result of 11 Medical Faculties of Turkey. *Journal of experimental and clinical medicine* 2010; 27:104-8.
17. Roff S. The Dundee Ready Educational Environment Measure (DREEM)-a generic instrument for measuring students' perceptions of undergraduate health professions curricula. *Med Teach.* 2005; 27(4):322-5.

Archive of SID